

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

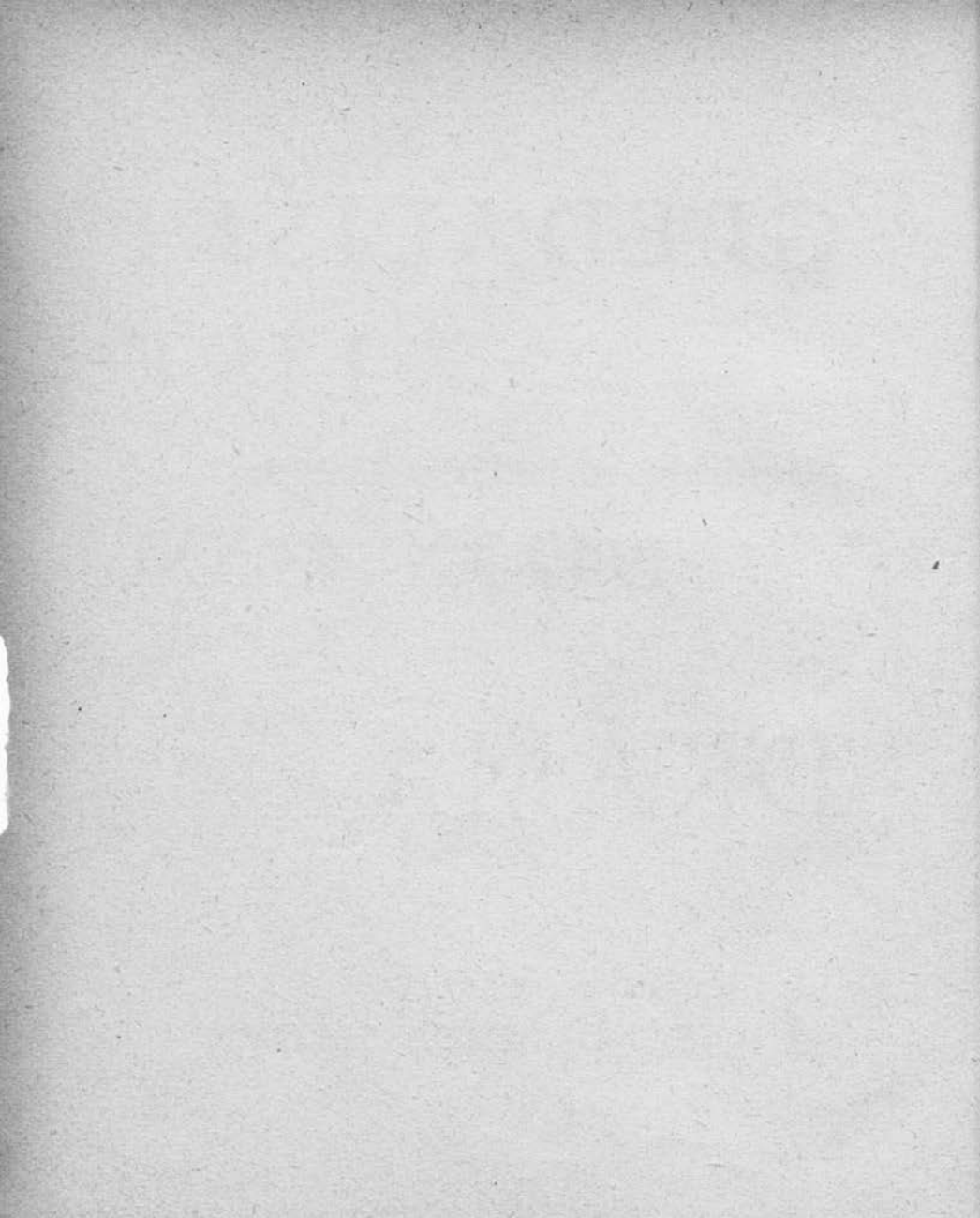
1942-XX--43-XXI

DRAMA

1 CESARE MEANO:
VEČNO MLADA SALOMA

Lit 2—

030024838

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1942-XX./43-XXI.

DRAMA

Štev. 1

CESARE MEANO:

VEČNO MLADA SALOMA

PREMIERA 3. OKTOBRA 1942-XX

Ost:

Cesare Meano: „Večno mlada Saloma“

Naslov, ki ga daje avtor svoji prvi komediji v italijanskem originalu, to je »Nascita di Salome«, je v svojem bistvu na prvi videz popolnoma pogrešen, kajti tu nikakor ne gre za »rojstvo« ali pa za »vstajenje« te od Oscarja Wildea v večnost postavljene dame. Gre za nekaj popolnoma drugega in zato bi naslov gledalca in obiskovalca gledališča popolnoma presenetil in osupnil. Pravilni naslov je »Večno mlada Saloma«, ali pa »Saloma se pojavi znova«. V tem je bistvo! In v tem primeru, ko vendar Salomo tako dobro poznamo, ko vemo za njene postopke in od Wildea točno označene perverzne zahteve, si človek pod naslovom »rojstvo« ali »vstajenje Salome« bogme ne bi vedel predstavljati, kaj bo vsebina igre.

Odločili smo se torej za gledališko pravilnejšo oznako, ki bi ji gotovo tudi avtor ne ugovarjal.

*

Ta Saloma, ki jo prikazuje avtor, je v resnici tista Saloma, katero nam je postavil skoraj v klasični obliki O. Wilde. Razlika je samo ena, in v tem tiči Meanova zasluga, njegov domislek ob zarodku njegove drame — on Wildejevo Salomo nadaljuje. Ko

bi bil preljudi in duhoviti Oscar zapisal na koncu svoje duhovite in bleščče enodejanke: »Zastor pade — nadaljevanje napiše Cesare Meano A. D. 1937«, bi storil, kar je v redu in prav in kar se je tudi zgodilo...

Meano nam pokaže razvratno Salomo kot postarno, zrelo ženo, soprogo in mater. Na neki provincijski dvor, tja v gluho Armenijo, so poslali prekrasno princesko in jo poročili s kraljem Aristobulom, da mu rodi otroke in skrbi za gospodinjstvo. Še prej pa je bila kot orientalska deklica-lepotica poročena že drugje. Ampak to ni važno. Važno je, da je zakon domnevno pregrešne hetere Salome in debelušnega Aristobula dejansko srečen — troje otrok se rodi in skrb za domače ognjišče je prva in poglobljena naloga naše stare znanke.

*

Torej prosim: življenje kraljice Salome je srečno in tudi njen soprog kralj Aristobulo je srečen... Suši se perilo v sprejemni dvorani in celo kruh mesijo tam... Plenice krpa Saloma in prvi minister na vse zgodaj pripoveduje zgodbe o zunanjem položaju kraljestva. Idila... Ampak... To štejem v prav posebno dobro Meanu, da je pokazal, da pozna življenje! Presneta reč... torej! Ampak — v to idilo, kjer jo nadebudni sinčki gospe Salome že na vse zgodaj pobrišejo na lov in to brez opravičila, kjer se peče potica za rojstni dan, kjer je gospod papa jedel za večerjo preveč zabeljeno omako, tam se zgodi naenkrat nekaj nečuvenga, neslutenga in nepričakovanega... V to idilo zatrobijo hrupno bucine rimskih hoplitov, začuje se peket konjskih kopit: rimsko odposlanstvo je prišlo na dvor daljnje gluhe province s prav posebnim poslanstvom... Idile konec!

*

Rimsko poslanstvo! Arbitr Elegantiorum Tulij Casij, general in Cezarjev opolnomočenec, je prispel, po dolgi mukepolni poti, preko puščav in nepriljubljenih krajev na dvor kralja Aristobula z zagonetnim in tajinstvenim poslanstvom... »Tja do večnega Rima, do prestola Cezarja Nerona imperatorja in pesnika je prispela vest, da, skoraj bajka, da je tvoja žena, tvoja žena Saloma ona Saloma, ki je zahtevala nekoč kot napol otrok od Heroda

Antipa, prerokovo glavo. Tja do Rima, da ušes pesnika Nerona, je dospela ta vest — in on, poet in fantast, želi videti to ženo, o kateri gre glas, da je ohranila vso lepoto iz mladih dni, da ti je ljubica nepopisna — ženska rajske lepote... Ukaz njegov se glasi: »Saloma naj pride na dvor v staroslavni Rim, ti pa dobiš zato štiri nove pokrajine kot honorar.«

*

Salomo pozna svet, ona je tradicija, edina kot v pajčolane odeta grešnica... In tu na dvoru Aristobulovem je žena in mati, srečna in presrečna... Ampak Aristobulo bi ne bil Armenec, bi ne bil kralj, bi ne bil diplomat, če bi preslišal laskavo ponudbo: štiri pokrajine, presneta reč, daje Cezar za pogled (itd.) na slavno Salomo. Štiri pokrajine niso od muh, to niso mačkine solze in zapeljivost je velikanska.

Salome, prave Salome ne pozna nihče izmed odposlancev... Samo legenda o njeni večni mladosti jo spremlja in kot taka živi tudi v njih spominu in pričakovanju... Tukaj pograbi stari lisjak Aristobulo svojo diplomatsko zasnovo... Pomaga mu njegov prvi minister in prvi falot Markodej. »Nihče ne pozna kraljice Salome«, pravi, »ergo, mi odposlanstvu lahko predstavimo Salomo t a k o, kot jo želi in pričakuje videti. Stara, prava, zaresna Saloma naj ostane pa za ves ta čas skrita... Vse ostalo, kar dá pravoverni Bog...«

*

In kot povsod, kjer žive ljudje, žive tudi lepa dekleta. Tudi v prestolnici Armenije, tudi na dvoru kralja Aristobula... Med njimi poišče lisjak-minister Markodej najlepše in izmed najlepših izbere prekrasno, bistro in ostroumno Delilo — dekle, ki ima usmerjene svoje želje daleč, daleč...

Tu pridemo v konflikte. Ti konflikti govoré za Meana, ker je znal z dobrim poudarkom pokazati bridkost in pa realno gledanje Salome. Vso bajko o večni lepoti je prepustil lepi Delili — vso trezno resničnost stari mami Salomi. V tem je vsa vrednost in tudi vsa gledališka krasota tega dela...

*

Pred nami se odigra del zgodovine, odigra se del fantazije in pa del prav osebne zamisli: ali je res resnica lepa, ali ni modreje verovati v laž?... Ali pa, prosim — kako absurdno se sliši — narobe... To je Meano! Bravo, Meano!

*

Meano ni začetnik, čeprav spada »Saloma« med njegova prva dela. V znameniti reviji »Scenario«, ki poseka vse »Bühne«, »Rundschau« in podobne, priobčuje Francesco Gallari zanimiv članek o njem.

V Meanu je združena redka lastnost dramatika s poetom, bistroidca s satirikom, ki sega tja do Bernarda Shawa. Tudi v »Salomi« odkrijemo vse te vrline in preverjen sem, da bo noviteta dobrodošla v registru avtorjev našega gledališča.

*

S Cezare Meanovo komedijo »Saloma« stopa Drama v novo sezono. — Upamo, da smo vsem, ki so stopili v krog naših novih obiskovalcev, ustregli njihovim željam: gledati tvorbe duha sodobnega in pa onega klasičnega, kar je bilo od nekdaj naloga, poslanstvo in dolžnost našega gledališča.

Fr. L.:

Prvi slovenski prevod Shakespeareovega „Hamleta“

»Ljubi Slovenci! Učil sem se že kot bogoslovec v Celovcu angleškega jezika, ker sem takrat z nekaterimi drugimi izvrstnimi prijatelji vred imel misel, zapustiti Evropo, ter se peljati v daljnjo Severno Ameriko kot katoliški misijonar. Ker se pa zaradi mnogih vzrokov ta misel ni dala izpolniti, sem ostal v ljubi Sloveniji še zanaprej. Vendar, ker sem se enkrat že angleškega jezika začel učiti, ga tudi nisem hotel pozabiti, in zatorej sem marljivo prebiral angleške knjige in časnike, in kupil sem si vsa dramatična dela izvrstnega angleškega pesnika Viliama Shakespeare-a, iz tega namena, da bi jih počasi iz angleškega v mili slovenski jezik pre-

stavljaj. Marsikdo si bo msilil, da je bilo to prevzetno početje. Toda v zaupanju na božjo pomoč, iz ljubezni do obogatjenja slovenskega slovstva, in osrčevan od nekaterih imenitnih slovenskih domoljubov in učenjakov, katerim sem ta svoj namen razodel, sem začel predstavljati Shakespeare-a v slovenski jezik, in prvi sad svojega truda vam tukaj podajam slovensko prestavo: »Hamlet, kraljevič Danski«, žaloigro v petih dejanjih. Delo je seveda pomanjkljivo; toda prizanašajte mi, vrli Slovenci, ter pomislite, da je vsak začetek težak, posebej prevod takega izvrstnega pesnika kakor je Shakespeare. Če Bog da, bo drugo delo, katero sedaj poslovenjam: »Kralj Lear« že boljše; in volja me je, počasi vse igré Shakespeare-ove posloveniti in Slovencem izročiti. — Podpirajte tudi moje početje z marljivim naročevanjem!«

To je predgovor k Shakespeareovim slovenskim izdajam, katere je nameraval prirediti Dragotin Šauperl.

Kdo je bi ta prvi slovenski Shakespeareov prevajalec? O njem piše v mariborski »Zori« (l. 1874.) prof. I. Pajk takole:

»Drag. Šauperl, bivši duhovnik labodske biskupine, bil je nekda moj šolski tovariš v Mariboru, in to, ako se prav spominam, kroz četvero let više gimnazije. Šauperl je bil kot dijak vrlo duhovit in jako ljubljen tovarišč. Uže ondaj baval se je mnogo s čitanjem lepih literatur raznih narodov. Šauperl je iz doma znal po slovenski govoriti; učil pa se je v gimnaziji le v postranskih urah slovenščine. Iz tega učenja ima se mnogo tega o njegovem prevodu tolmačiti.

Odkod in kedaj se je Šauperl, sicer rodом Slovenec, one velike in goreče ljubezni k slovenščini navzel, kakovo vsi jegovi spisi tako jasno in glasno razodevajo, tega ne vem za gotovo povedati, najbrž pak, menim, v bogoslovji. Da je Šauperlov duh v blagem in ga vse krasno vnetem društvu mladih prijateljev vzgojil in okreplil se, to nam pričajo najbolj jegovi lastni spisi, katerih enega tu pribočimo, namreč »Predgovor« k Sh. Hamletu. Ta predgovor nam tudi ljubeznivo osebnost našega pisatelja krasno opisuje.

Iz tega »predgovora« je razvidno, da je Šauperl tudi Lear-a poslovenjal. Kam je Š. Lear prešel, ne vem... Iz konca »predgovora« se tudi vidi, da je Š. namerjal prevode Šekspir-ovih iger

pôtem naročevanja izdavat, kar mu pa nemila Parka nij dopustila. Hamletovemu prevodu, kterege je Šauperl izdelal v Laškem trgu leta 1865, prepisal pa l. 1866, pridet je Šekspirov kratek živopis in »uvod« k igri...

Kakov je Šauperlov »Hamlet«, presodijo čitatelji najbolj sami. Opomniti je, da je Šauperl prestavljal iz originala, a svobodno...

V prevodu je vse prosto, prav tako, kakor je bil Šauperl sam: prost ljubezniv človek, prava »anima candida«. Zato je ime Drag. Šauperla dostojno prištevanemu biti najzaslužnejšim slovenskim pisateljem.

HAMLET, KRALJEVIČ DANSKI

Žaloigra v petih dejanjih.

Zložil Viliam Shakespeare, iz angležkega poslovenil Drag. Šauperl.

PRVO DEJANJE.

Peti prizor.

Odstranjeni kraj na obronku (nasipu).

Duh in Hamlet nastopita.

Haml. Kam vodiš me? Dalje ne grem; govori!

Duh. Poslušaj!

Haml. Hočem.

Duh. Že se ura bliža,

Da se v žepleni grozoviti plamen

Vrniti moram.

Haml. Oh ti ubogi duh!

Duh. Ne pomiluj me, no poslušaj resno,

Kar ti povedal bom.

Haml. Govori! čujem.

Duh. In bodi maščevalec, kadar boš me slišal.

Haml. Kaj meniš?

Duh. Očeta tvojega sem duh!

Obsojen nekaj časa, da po noči

Okoli tavam, a podnevi tam

V gorečem plamenu zaprt vzdihujem,

Dokler ne bodo grehi vsi, ki sem
Zakrivil je, očiščeni. Če ne
Bi bilo prepovedano, razkriti
Skrivnosti moje ječe, rad bi ti
Povést povedal, ktere vsak izraz
Bi v dušo te zadel, krv ti zajezil,
Očesi ti kot zvezdi 'z krogov vzdignil,
Bi kodre gosto zložene ti zmešal,
Da bi se kvišku ti vsak las nasršil,
Kakor ščetine na togotnem ježi.
Toda popisa večnosti ne more
Uho iz mesa in krvi prebiti.
Čuj, čuj, o čuj! Če ljubil si kedaj
Očeta svojega predragega, —

Haml. O Bog! —

Duh. Maščuj njegovo grozno, nenaravno
Moritev!

Haml. Kaj, moritev?

Duh. Da, moritev
pregrozno: vsak umor je grozen;
Pa ta je strašno grozen, nenaraven!

(Nadaljevanje)

Fr L.:

Ob petdesetletnici

V četrtek dne 29. septembra 1892. je bila otvoritvena predstava v novem Deželnem gledališču v Ljubljani. Tedaj praznuje naše sedanje operno poslopje petdesetletnico svojega postanka in se je tedaj srečalo z Abrahamom.

Operno poslopje sicer stoji in se ne premika ter se zato z nikomur ne more srečati, omenjeni častitljivi očaj iz stare zaveze pa tudi ne hodi okrog Tivolija in zato ne more srečati Opere. Srečavajo se samo živi ljudje.

Toda naše bivšo Deželno gledališče ima kot Drama in Opera toliko življenja za sabo, toliko lepih spominov in toliko slavne zgodovine, da moramo častitljivi hiši k jubileju napisati nekaj vrstic.

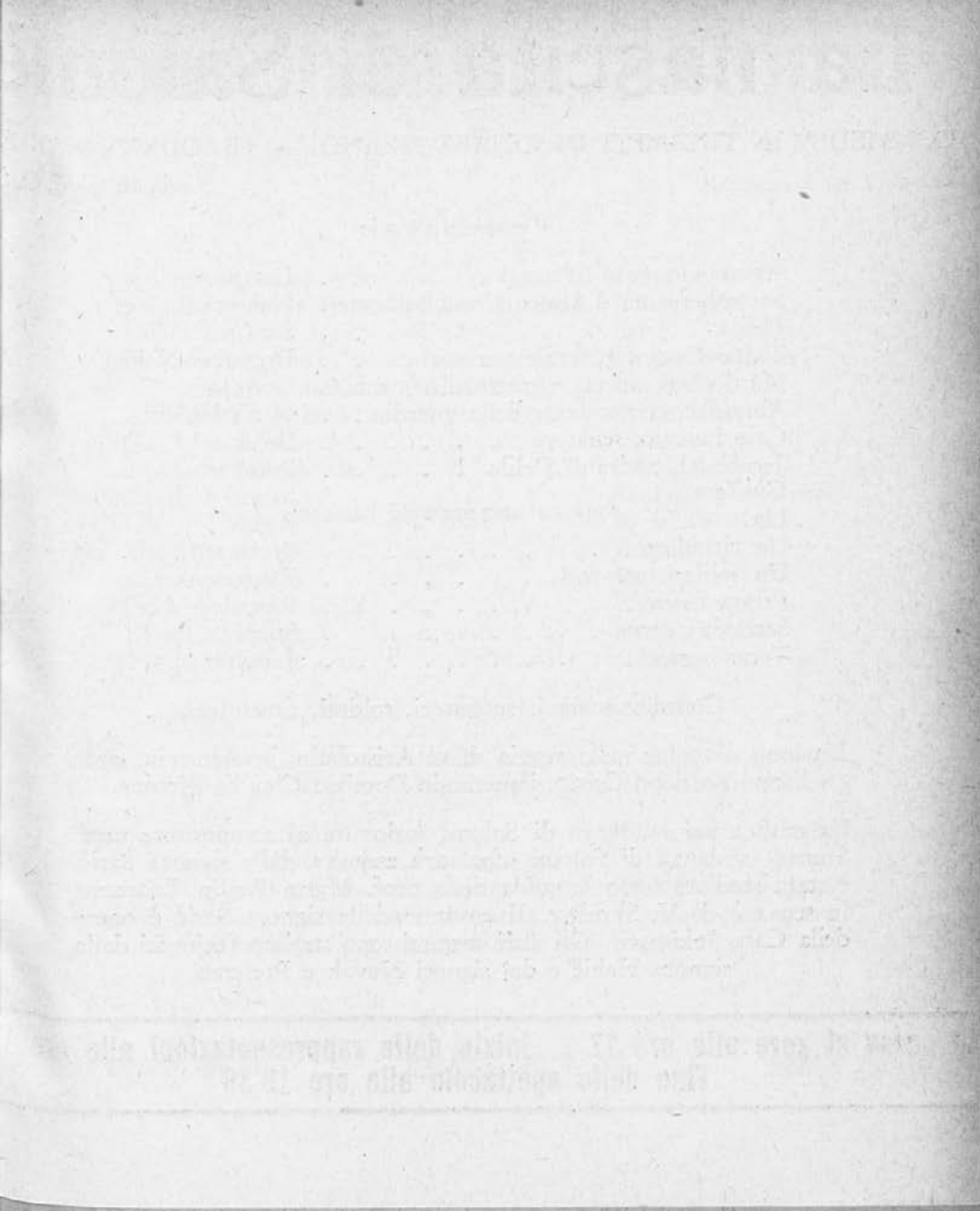
V njej je bil postavljen novi, pravi temelj slovenske Drame, ki se je priselila iz Čitalnice, kjer je imelo še leta 1892. od 1. januarja do 24. aprila še 22 predstav (med dr. 27. marca Ibsenovo »Noro«). V njej je bilo premnogo slovenskih krstnih predstav, v njej je nastopala odlična vrsta dramskih igralcev starejše slavne generacije, katero predstavljata dandanes pred Opero mramornata prvaka Borštnik in Verovšek, krepka kranjska Janeza.

Večino naših obiskovalcev veže na ta Talijin hram marsikak umetniški spomin ali kaka druga prijetna zgodba, opombe vredna. Saj se je že pred prvo svetovno vojno dolga leta zbiral v tej hiši cvet naše mladine in izbor zrelih predstavnikov našega naroda.

Kako dolga pa je tudi vrsta tistih skromnih, toda navdušenih sodelavcev, ki so poleg poklicnih umetnikov pomagali graditi ponosno stavbo našega gledališča iz čistega navdušenja, ki jim ga je narekovala takratna doba. Premnogi so postali pozneje obrtniki, trgovci in uradniki, ostali pa so gledališču zvesti in nekateri še danes kot naši stalni obiskovalci obujajo vesele spomine na svoje mladostne nastope. Tudi njim so posvečene te vrstice, njim in njihovem mladostnem navdušenju...

(Nadaljevanje)

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki:
Oton Zupančič. Urednik: Fr. Lipah. Za upravo: Ivan Jerman Tiskarna
Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

La nascita di Salomè

COMMEDIA IN TRE ATTI DI CESARE MEANO. — TRADUZIONE DI

Regia di prof. O.

Personaggi:

Aristobulo, re d'Armenia	Cesar
Salomè, regina d'Armenia, sua consorte .	Nablocka
Delila	Šaričeva
Tullio Cassio, generale romano	Drenovec-Nakrst
Mardocheo, primo ministro d'Armenia .	Gorinšek
Abimelec, comandante della guardia . .	M. Skrbinšek
Caio Lutezio, senatore	Peček
Jerubbaal, padre di Delila	Potokar
Giuditta } Lia } ragazze armene	Sancin Remec
Un cittadino	Brezigar
Un soldato romano	Raztresen
Prima serva	Rakar
Seconda serva	Starič
Terza serva	J. Boltar

Guardie, schiavi, suonatori, soldati, fanciulle.

L'azione si svolge nella reggia di re Aristobulo, in Armenia, circa l'anno 60 dopo Cristo, imperando Domizio Claudio Nerone.

La musica per la danza di Salomè è dovuta al compositore prof. Šturm; la danza di Salomè, che sarà eseguita dalla signora Šarič, è stata studiata sotto la guida della prof. Marta Paulin. La messa in scena è di V. Skrušny. Il costume della signora Šarič è opera della Casa Inkiostri. Gli altri costumi sono stati confezionati dalla signora Habič e dai signori Novak e Prešeren.

La cassa si apre alle ore 17 Inizio della rappresentazioni alle ore
Fine dello spettacolo alle ore 19:30

Večno mlada Saloma

TELEVIDIJA V TREH DEJANJIH. — SPISAL CESARE MEANO. — PREVEL K. E.

Režiser: prof. O. ŠEST.

O s e b e:

Aristobulo, kralj Armenije	Cesar
Saloma, njegova žena, kraljica Armenije	Nablocka
Delila	Šarič
Tulij Kasij, rimski general	Drenovec-Nakrst
Mardokej, prvi minister Armenije	Gorinšek
Abimelek, poveljnik straže	M. Skrbinšek
Gaj Lutecij, senator	Peček
Jerubaál, Delilin oče	Potokar
Giuditta	} armenski lepotici
Lia	
Meščan	Remčeva
Rimski vojak	Brezigar
Prva služkinja	Raztresen
Druga služkinja	Rakarjeva
Tretja služkinja	Starčeva
	J. Boltarjeva

Straže, sužnji, godbeniki, vojaki, dekleta.

Godi se na dvoru kralja Aristobula v Armeniji, okrog 60. leta po Kr. rojstvu, ko je vladal v Rimu cesar Domicij Claudij Neron.

Glasbo za ples Salome je komponiral prof. Šturm, ples Salome, ki ga pleše ga. Šaričeva, je nastudirala ga. prof. Marta Paulinova. Osnutki in izdelava dekoracij: mojster V. Skrušny. Kostumi gospe Šaričeve: ateljé Inkiostri. Ostale kostume izdelali in priredili gospa Habičeva in gospoda Novak in Prešeren.

Teatralna se odpre ob 17.

Začetek ob 17:30

Konec ob 19:30

